

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבא.

עין משפט גזר מצוה

לז א מיי פ"א מהל קידוש
ההמש לה :

תורה אור השלם

1 ודבר משה אל ראשי
המטות לבני ישראל לאמר
זה הדבר אשר צוה יי
במדבר ל ב
2 זה הדבר אשר צוה יי
לבנות זלפחד לאמר לעוב
בעיניהם הדיקה לקשים
אך למשפחתו משה אביהם
הדיקה לקשים:

במדבר לו 1
3 ואיש ישראל נשבע
במצות לאמר איש מפני
הוא יתן בתו לבנות
לאשה: שופטים כא א

מוסף רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש
ב"ד. דמיכיל אכר מקראו
אותם נמנעם (דברים טו).
שבת בראשית אינה
צריכה קידוש ב"ד.
המילא וקדשה מלאה (טו).
מכילי לבן שארית. שטון
שאלת ו מו אמילי עמדות
כדי שלא לבייש כו' (תענית
כו). יום שבתנו בו לוחות
אחרונות. כג"ו מתמו יוד
משה מן הכה מלה וישר
את הלוחות. ובי"ח עתן את
העגל וין את הפסטיס
ועלה למנוס. שמהה שם
שמונים יום. ארבעים יום
עמד תפלה. דכתיב (דברים
ט) ואחמלה לפני ה' ארבעים
יום וארבעים לילה. וארבעים
יום עמד בכנאפיה. חשבו
מי"ו מתמו ועד יום הכפורים
והו' לנו שמונים יום. י"ב
שמינינו מתמו דהוא חקר
וישאלו דלד וי"ט דלחלו הרי
ע"א וי' דמשי הרי פ'
יום. ויל' ט"ז כפור השלם
נגד לילו של י"ו מתמו דלא
היה בחושבניה. דהא נפק
ליה ככר בשעה שפלה. שפלה
הו' לנו פ' שלמין לילה
יום. ויזקיק יום כפור יוד
שפלה י' חמשי. ואחתי היום
נקבע ליום כפור. להודיע
שחלל ויחסי על הרעה ועל
כן נקבע ליום כפור צי'
תעשרי. כן תעשרי (תענית
לו). שהודתו בשבטים לבא
זה בוד. דתעשרת אמר וכל
בת וירשת נחלה וגו' ומכתי
אלה יתן חסדו ממנה למנוס
אחר כי איש נחמלו דעבדן
צני ישראל ועמדו והתירו
דבר זה דתעשרי עשר כסף
זה דתעשרי. אשכח ליה
ה' לנעמת ללפחד וגו'. זה
מיעוט הוא. לומר כל יהיה
דבר זה טעם אלא דבור
זה. דבור של צנות ללפחד
(טו). שהודתו בשבט בנימין
לבא בקהל. ליאש שם.
לפי שמשבו ישראל מלהשפא
לשם דלמכזר בשפטיס (טו).
ממנו. מיעוט הוא. דכתיבי
איש ממנו לא יתן בתו
לנעיות. כל גזרו אלא מהם.
אלא מנעיהם לא גזרו (טו).
יום שכלו בו מתי מדבר.
דחיל כל ארבעים שנה שהיו
במדבר. ככל עבר משנה כסף
היה הכרח יולא ואומר לאו
למפרי. והיה כל אחד ואחד
יולא ויחפר לו קבר וישן בו.
שפלה ימות קודם שיחפר.
אחרי שפלה יולא ויקוהל
ידעל חיים מן המות. וכל
שעה צו נפש חיה היה
עומד ויולא. וכל שנה היו
עושין קן. ונשמת ארבעים
שנה עשו למתור עמדו כולן
חיים. וכיון שזאלו קן מתוה
אחרי שפלה טעמי בתענית
ההמש. חזרו ויבטו בקביהם
בגלילי עד ליל חמשה עשר.
וכיון שפלה שמתמלה הלגנה
ולא מת אחד מהם. ידעו
שחשבו חשב מותו ויבטו מ'
כו'. לפיכך יי"ט (טו).

ושבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין. ואם תאמר דבסוף
פרק קמח דקידושין (דף לו:) נפקא לן מדרבנן דמועדיהם
דאמרינן התם מושבות דכתב רחמנא גזי שבת למה לי אינטיקין ס"ד
אמינא הואיל ובעיניא דמועדות כתיבא מיעבי קידוש צ"ד כמועדות
קמ"ל ויש לומר דרשא דהתם אחיה
כגון עזאי דדריש הכא מועדי ה'
לאמר הפרת נדרים לא נאמר א' אי נמי
אפי' לרבי יוסי הגלילי צריכין תרי
קראי דאי לא כתיב אלא חד לא היה
ממעטינן אלא מומחין כמד קרא
אחרינא למעוטי אפי' הדיעות:

יום ס' יחיה ומחילה. פירשתי בסוף
מרוצה (ב"ק דף ק"ג פ"ג. ד"ה כ"ד):
יום שבא בו מתי מדבר. צננה
אחרונה נמי מתו וידעו שכבר
כלתה גזרה כי כבר מתו כל בני כ'
ולפי שהיו אצלים עד מקלת יום של ט"ו
לא חזר הדיבור שאין השכינה שורה
לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות
דלאשכחן גזי יעקב (תנחומא פ' וישב)
שכל אותן ימים שנתחבל על יוסף לא
שרתה עליו שכינה כדאמר [בשבת
דף ק"ג:] ולכן כל ימי אצילתן של ישראל
לא חזר הדיבור שצבותיה היה מדבר
עם משה כדאמר' צננה מניללת
לאמר ר' יעקב אומר לא ואומר להם
שצבותן אני מדבר עמך שכל אותן
שליש ושמונה שנה שהיה כועס על
ישראל לא היה מדבר עם משה ואהרן
שנאמר ויהי כאשר תמו וכו'. וממדרש
איכה שהיה רבינו שמואל מציא ראייה
קשיא טובא שאם לא נמנו צננה
אחרונה למה נתעבד הדיבור שנה
ויותר שלא חזר ועוד ט"ו אלף
ופרטוטו היה (ה) למות כל שנה ולפי
מדרש איכה היו ממין חמשה עשר אלף
ופרטוטו בכל שנה ועוד לנאון דלמר
צירולמי צמועד קטן שכולן בני ששים
מתו חידוש גדול הוא זה שצריך לומר
אשר דבר לעשות לעמו. ועל
כן נקבע ליום כפור צי'
תעשרי. כן תעשרי (תענית
לו). שהודתו בשבטים לבא
זה בוד. דתעשרת אמר וכל
בת וירשת נחלה וגו' ומכתי
אלה יתן חסדו ממנה למנוס
אחר כי איש נחמלו דעבדן
צני ישראל ועמדו והתירו
דבר זה דתעשרי עשר כסף
זה דתעשרי. אשכח ליה
ה' לנעמת ללפחד וגו'. זה
מיעוט הוא. לומר כל יהיה
דבר זה טעם אלא דבור
זה. דבור של צנות ללפחד
(טו). שהודתו בשבט בנימין
לבא בקהל. ליאש שם.
לפי שמשבו ישראל מלהשפא
לשם דלמכזר בשפטיס (טו).
ממנו. מיעוט הוא. דכתיבי
איש ממנו לא יתן בתו
לנעיות. כל גזרו אלא מהם.
אלא מנעיהם לא גזרו (טו).
יום שכלו בו מתי מדבר.
דחיל כל ארבעים שנה שהיו
במדבר. ככל עבר משנה כסף
היה הכרח יולא ואומר לאו
למפרי. והיה כל אחד ואחד
יולא ויחפר לו קבר וישן בו.
שפלה ימות קודם שיחפר.
אחרי שפלה יולא ויקוהל
ידעל חיים מן המות. וכל
שעה צו נפש חיה היה
עומד ויולא. וכל שנה היו
עושין קן. ונשמת ארבעים
שנה עשו למתור עמדו כולן
חיים. וכיון שזאלו קן מתוה
אחרי שפלה טעמי בתענית
ההמש. חזרו ויבטו בקביהם
בגלילי עד ליל חמשה עשר.
וכיון שפלה שמתמלה הלגנה
ולא מת אחד מהם. ידעו
שחשבו חשב מותו ויבטו מ'
כו'. לפיכך יי"ט (טו).

שחזר [אלה] שאז כי איתמלי סיהרא ידעו שפסקה גזרה מעליהם ועוד
מה שמחה היא שקדמו למות מאשתקד והכתיב (שמות כג) את מספר
ימך אמלל ועוד את מיהירו למות מאשתקד א"כ לא מתו בני ששים אותן
שהושלמו להן עשרים שנה צערת יאיתאם שלך תלה צי' שנה לפי
שהיו בני כ' בצננות ונראה לר"מ (ה) לפי מדרש איכה שלא מיהירו
למות אלא צננה אחרונה ציטל מהן הגזרה ושאריו נתן ט"ו אלף
ופרטוטו אותן שהיו ראויין למות צננה אחרונה כמו שזמנינו בחזקיהו
דכתיב (מלכים ב') לו לציטך כי מת אתה והאריך לו הרעה
(ה) ויהא דכתיב (במדבר כו) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן
יפונה ויהושע בן נון היינו מאותן שראויין למות קודם שנתבטלה
הגזרה ויהושע היו בני ארבעים בשלוח מרגלים כדפרישית
לעיל (ד' ק"ז: ד"ה מכאן) אי נמי בתחלה נגזר אפי' על בני כ' בצננות
ולצדק ריחם עליהם הקצ"ה ולא מתו אלא אותן שהיו צערת גזרה לכל
הפחות בני עשרים וחדש שחדש צננה אחרת חשבו שנה ולא יום אחד
כדאמר' (מסכת פרה פ"א מ"ג) גזי פלגם שכל חדש שלם אינו לא שה
ולא חיל ונשאריו צננה אחרונה כל אותן שהיו בני כ' בצננות (ה) הכי נמי
אשכחן דלילוג קן וכו' כי גר יהיה ורעך מיתאך לא זכו ועבדו וענו
אותם וכו' והשמה אתי שפיר דמשום חמשה עשר אלפים ופרטוטו
לשנה לא נתיחד הדיבור עד חמשה עשר באב של שנה אחרונה שהיו
ראויין למות והיו עניינן כן עד דליתמלי סיהרא ומה הקשה ר"מ
לפירוש הקונטרס למה נשמה והיה הדיבור שנה ויותר ל"ל נמי שאין
השכינה שורה לא מתוך עצבות והיו עניינן לפי שהיו סבורין למות
באותה שנה והאז דנקט נמי חמשה עשר אלפים ופרטוטו לאו
על כל שנה ושנה קאמר אלא רוב השנים ומהו קשה על פירוש
צנינו שמואל דלמה חפרו קברים צננה אחרונה כיון שמתאשקד
מתו כל אותן שהיו ראויין למות שכל אחד היה יודע בעצמו שלא היה
מצן עשרים ועד ששים מפקודי משה ואהרן:

שבעה

שנה של גזירה נשלמו. קצבו אותו הדור לאותו היום יי"ט (טו). דאמר מר כו'. לפיכך יי"ט (טו).

מועדי ה' נאמרו. כוליה מפרש לקמיה: **מועדי ה' צריכין קידוש.**
שהיו מקדשין את המדש על פי הראייה ומתוך כך מתקדש מועד צומנו
שלפי עיצור השנה ועיצור החדשים המועדים מתעבדן אצל המועדים
עממן לא היו מקדשין כי אם החדשים דמתן צר"ה (דף כ"ד.) לגזי
קידוש המדש שאז ציט דין אומר מקודש
וכל העם עוינין אחריו מקודש מקודש
שנאמר אשר תקראו אותם קרי ציה
אתם ומתי וימני מקודש מקודש נפקא
לן מדכתיב' מקראי קדש (ה) שהיו
מקדשין את המדש על פי הראייה וחו
מיקון המועדות וקדושתן: **שם**
צנאשים אינה צריכה קידוש. כעין
שמתקדשין המועדות על ידי קידוש
ראשי חדשים אין מקדשין אחד צננה
ליות שביעי שלו שבת אלא לעולם
יום שביעי שבת הוא צנל קידוש ציט
דין ונפקא ליה מדכתיב' מועדי ה'
ימירא דמני למיכתב אלה אשר תקראו
אותם מקראי קדש. שבת צנאשית קרי
לשבת משום דכל מועדות נמי כתיב
צבו שבת צנמון הלכן קרי ליה שבת
צנאשית שמקודשת וצאה מששת ימי
צירולמי דצננה ראשונה כתיב צו
צירולמי שוקד אותם: **גזי מועדות.**
צנרשת עור כשז (ויקרא כג):
מועדי ה' צריכין מומחין. ולא מקדשי
גז' הדיעות כהפרת נדרים ולא ציחוד
מומחה כהפרת נדרים אלא צנלשה
מומחין כדלפינן צנלש השנה (נה) אין לן
מומחה ישראל יומר ממש רבינו
וקאמר ליה רחמנא עד דליכא אהרן
צדקן דכתיב ואלמר ה' אל משה אל
אהרן וגו' המדש הזה לכם ככל
מומחין ואין ציט דין שקול ומוסיפין
עליהם עוד אחד: **סנו הסם.** צנמ'
תענית. ומשום דקאמר לקמן יום
שהותרו צנטיס כו' נקט לה: **שאלוין.**
שאפי' מי יש לה היתה שאלת שלא
לצייט את שאלת ממתת שאין לה
דלאמרי' ממסת תענית (דף ק"ג.) צת
מנך שאלת מצת כהן גדול כו': **יום**
שנחנו צו לוחות האחרונות. דכתיב

צקדר עולם משה עלה (ה) צנשה צמין לקבל לוחות הראשונות וירד צי"ו
צתמו דהיינו צקוף ארבעים יום עלה צי"ח וצקס רחמים צנציל עון
העגל שנא' ואחמלה לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר
התנפלת כי אמר ה' לאשמד אתכם (דברים ט) וצאותה שנה נתרנה
הקצ"ה לישראל ואמר לו להשמה [שמות לז] פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים
וירד צי"ח באב ופסל שני לוחות אבנים כדכתיב [שם] ויפסול שני לוחות
אבנים כראשונים וישכם משה צבקר ועלה צי"ט וצעה עוד מ'
יום (ה) מלי' באב עד י' צתשרי שנאמר [דברים י] ואני עמדתי צהר כימים
הראשונים ארבעים וגו' צי' צתשרי הוא יום הכפורים נתרנה המקום
צשמחה לישראל ואותו היום ירד משה והלוחות צירו: **יום שהותרו**
צנטיס. הכי הוא קיס להו: **לנא זה צוה.** שהותרו הקצת נחלה
שפסק אותו דור של צאי הארץ שנאמר להם הקצת נחלה והשמה
מיהא אם נשמיריו עדיין צני אדם שהיו צנאסו הדור ארבעים וארבעים
קיימי אבל שאר צני אדם שלא היו צאותו הדור מותרין. **יום מפרשית**
יום שהותרו צנטיס שהרי צט"ו באב כלו מתי מדבר דללקמן וטעות
הוא צידם שהרי לא לדור המדבר נאמר אלא לצאי הארץ צערבות
מואב צקוף המ' שנה: **יום שהותרו צנטיס צנימן.** כל הנך אמוראי
לא פליגי אלא מר גמירי האי מרביה ומר גמירי האי מרביה: **שכלו**
צו מתי מדבר. צמדדש איכה (ה) יום שצטל צו החפר דלמר ר' לוי כל
ערב תעשה צבא צאי הכרז יולא הכל יולא לחפור חפרין וישנין בהן
וצתתיה הכרזו יולא צבלו החיים מן הממים והיו צודקין אותן
ונמלאו ט"ו אלף ופרטוטו צמין צכל שנה וכן עשו מ' שנה יום לנשה
יום לשנה [במדבר ד'] הרי מ' שנה צננה אחרונה עשו כן צדקו עממן ונמלאו
שלמים אמרו שמא טעינו צחשבון וכן צי' צו וכן צי"א וכן צי"ב וכן
צי"ג וצי"ד עד דליתמלי סיהרא כיון דליתמלי סיהרא אמרו ציטל
הקצ"ה אותה גזירה קשה מעלינו ועשו משמה ושמה ויו"ט: **דאמר**
מר כו'. ולכן עשו ימי משמה ושמה על הדיבור שחזר למשה:
לא

(א) נצמדיס עת. איתא רב
אקין. (ב) לעיל כתיב וי"ט.
(ג) תענית טו. (ד) שם: (ע"פ
משה מייסוס.) (ה) נמלי קרן.
(ו) ויקרא כג. (ז) (שם).
(ח) ויקרא כג. (ט) [נחלשת
צנ. (י) [שמות יב. (יא) פ"א
כצננה. (יב) נמיתמה דליכה
רעה (יג) (יד) גליון. (ט"ו) ע"פ

הגהות הב"ח

(א) גמ' ימי יומי רב נתן הדור
גמירי: (ב) השב"ש ד"ה
מועדי ה' וכו' מדכתיב
מקראי קדש והו' חוקן
המועדות וקדושתן את
כשהיו מקדשין את
המדש על פי הראיה
הקצ"ה: (ג) ד"ה יום שנחנו
וכו' עשה עמ' מ' יום וכו'
לילה מלמדי: (ד) באב:
(ה) תוב ד"ה יום שכלו וכו'
ט"ו אלף ופרטוטו על
דארו למות בכל שנה:
(ו) בא"ד שלא היתה שמה
לפני הידור אלא כשהיה
שאר כי לא אחמלה כהלא
ידעו: (ז) בא"ד ונראה לר"מ
לפרש לפי מדת:

מוסף תוספות

א. ושבת בראשית נפקא
להו ממושבותיהם דלכריע
שבת בראשית אינה צריכה
קידוש ב"ד. ופירשתי
דורשין איכא ביניהו.
מנ"י. ב. שחרר ליה
ספקא קמי קוב"ה וידע
היה שנתבטלה הגזרה.
וישאלו דלד וי"ט דלחלו הרי
ע"א וי' דמשי הרי פ'
יום. ויל' ט"ז כפור השלם
נגד לילו של י"ו מתמו דלא
היה בחושבניה. דהא נפק
ליה ככר בשעה שפלה. שפלה
הו' לנו פ' שלמין לילה
יום. ויזקיק יום כפור יוד
שפלה י' חמשי. ואחתי היום
נקבע ליום כפור. להודיע
שחלל ויחסי על הרעה ועל
כן נקבע ליום כפור צי'
תעשרי. כן תעשרי (תענית
לו). שהודתו בשבטים לבא
זה בוד. דתעשרת אמר וכל
בת וירשת נחלה וגו' ומכתי
אלה יתן חסדו ממנה למנוס
אחר כי איש נחמלו דעבדן
צני ישראל ועמדו והתירו
דבר זה דתעשרי עשר כסף
זה דתעשרי. אשכח ליה
ה' לנעמת ללפחד וגו'. זה
מיעוט הוא. לומר כל יהיה
דבר זה טעם אלא דבור
זה. דבור של צנות ללפחד
(טו). שהודתו בשבט בנימין
לבא בקהל. ליאש שם.
לפי שמשבו ישראל מלהשפא
לשם דלמכזר בשפטיס (טו).
ממנו. מיעוט הוא. דכתיבי
איש ממנו לא יתן בתו
לנעיות. כל גזרו אלא מהם.
אלא מנעיהם לא גזרו (טו).
יום שכלו בו מתי מדבר.
דחיל כל ארבעים שנה שהיו
במדבר. ככל עבר משנה כסף
היה הכרח יולא ואומר לאו
למפרי. והיה כל אחד ואחד
יולא ויחפר לו קבר וישן בו.
שפלה ימות קודם שיחפר.
אחרי שפלה יולא ויקוהל
ידעל חיים מן המות. וכל
שעה צו נפש חיה היה
עומד ויולא. וכל שנה היו
עושין קן. ונשמת ארבעים
שנה עשו למתור עמדו כולן
חיים. וכיון שזאלו קן מתוה
אחרי שפלה טעמי בתענית
ההמש. חזרו ויבטו בקביהם
בגלילי עד ליל חמשה עשר.
וכיון שפלה שמתמלה הלגנה
ולא מת אחד מהם. ידעו
שחשבו חשב מותו ויבטו מ'
כו'. לפיכך יי"ט (טו).

רבינו גרשום

שבת בראשית לא נאמר.
משום הכי קרי לה שבת
בראשית כדכתיב וישבות
ביום השביעי ומשמה על
שבת זו (ז) שבת בראשית
ויש שבתות אחרות כדכתיב
ביום הראשון ועוד שבת
ועוד כתיב וישבת שבת
האזין וגו' וישבת על
יום הכפורים ועוד כמה
שבתות לפי עניינן אבל
שבת בראשית היתה לכל
השבתות: מועדי ה' צריכין
קידוש וכו'. דכתיב אשכח
לקרא אותם מועדי קדש
שמעברין את החודש ואת
השנים ומקדשין ומת:
שבת בראשית אינה צריכה
קידוש. משום דבכל שנה
ושבעה ימים שבת היא:
מועדי ה' צריכין מומחה.
לקדשן: ציריך מומחה.
הא אין מומחה בו
הדיעות: וכן עתננו בו
לוחות האחרונות. השב
מיום שנתבטלה הלוחות
אין ארבעים וארבעים יום
עד יום הכפורים: מאי
דרוש. התירו לכוהן הכהן
בוה והתירו לו אכילת
נחלה: (ט) קודם מתי מדבר.

(א) איל ל"ל ומשמה על שנת
זו נקראו כל השבתות שנת
תעשרי: (ב) נראה לעיל עד
שלא כלו מתי מדבר כל היה
ידעו עט משה פ"א פ"ה
וכמו דכתיב פ"ה: